

Réponse du Ministre du Travail à la question parlementaire N°2981 du 2 octobre 2025 de l'honorable Député Sven CLEMENT concernant « Règles légales pour bureaux ».

Fro N°1: Wat ass déi genee legal Basis (Gesetz, Règlement grand-ducal, oder aner Norm) am Lëtzebuenger Droit, déi d'maximal Besetzung oder d'Mindestfläch pro Aarbechtsplaz a Büroen am private Secteur definéiert?

Eng spezifesch legal Basis fir eng maximal Besetzung oder eng Mindestfläch fir Bürosarbeitsplazen gëtt et net am Code du Travail an och net an den Règlements grand-ducaux, déi sech op de Code du travail beruffen. Et ginn awer allgemeng Dispositiounen fir Aarbechtsplazen déi am Règlement grand-ducal vum 4. November 1994 concernant les prescriptions minimales de sécurité et de santé pour les lieux de travail an der Annexe I, Punkt 15, beschriwwen sinn. Dëst Règlement schreift allgemeng vir, dass genuch Plaz soll zur Verfügung gestallt ginn, esou dass Salariéë sécher an anstänneg schaffe kennen.

Am éischten Artikel vum Arrêté grand-ducal vum 28. August 1924, concernant les prescriptions relatives à la santé et de la sécurité du personnel occupé dans les entreprises industrielles et commerciales, deen op Bürosgebaier mat kommerziellen Aktivitéiten, wéi zum Beispill Banken, kann applizéiert ginn, steet e genaue Wäert vun 10 m³ pro Salarié bei enger Mindestzëmmerhéicht vun 2,50 m.

Am Kader vum modifizéierten Gesetz vum 10. Juni 1999 relative aux établissements classés, och als Commodos-Gesetz bezeechent, gëtt et eng Prescriptioun ITM-ET 32.10 déi an hirem Artikel 5 en Mindestvolumen virschreift vun 12 m³ bei enger Zëmmerhéicht vun op mannst 2,50 m. Des Prescriptioun ass awer nëmmen applikabel wann se an der Autorisation d'exploitation vum Ministère du Travail ernimmt gëtt.

Fro N°2: Wat ass de minimale Loftvolumen (cube d'air) a Kubikmeter (m³) an de Minimum u Buedemfläch (m²) pro Salarié an engem Büroeraum, laut dem Arrêté grand-ducal vum 28. August 1924 a wéi gëtt dës Reegel am Zesammenhang mam Règlement grand-ducal vum 4. November 1994 interpretéiert?

De minimale Loftvolumen ass am Artikel 1 vum Arrêté grand-ducal vum 28. August 1924, concernant les prescriptions relatives à la santé et de la sécurité du personnel occupé dans les entreprises industrielles et commerciales festgehalten a schreift e Loftvolumen vun op mannst 10 m³ vir, bei enger Mindestzëmmerhéicht vun 2,50 m. D'Buedemfläch ergëtt sech aus der Zëmmerhéicht.

D'Règlement grand-ducal vum 4. November 1994 concernant les prescriptions minimales de sécurité et de santé pour les lieux de travail ass em Géigesaz zum Arrêté grand-ducal vum 28. August 1924 méi

allgemeng a gëtt keng genau Zuelen un. Den Artikel 15 vun der Annexe 1 seet, dass eng Budemfläch muss zur Verfügung stoen wou de Salarié genuch Plaz huet vir seng Aarbecht ze maachen.

Den Arrêté grand-ducal vum 28. August 1924 an d'Règlement-grand-ducal vum 4. November 1994 ginn an deene Fäll zesummen applizéiert wou d'Aktivitéit vum Betrib enger industrieller, respektiv enger kommerzieller Natur entsprécht.

Fro N°3: Wéi eng Minimalfläch a Kubikmeter (m² an/oder m³) ass pro Salarié an engem Bürosraum gesetzlech virgeschriwwen, an ass dës Ufuerderung ënnerschiddlech tëscht zouene Büroen an Open-Space-Büroen?

Wann de Betrib enger kommerzieller Aktivitéit an deene Büroen noheet dann ass den Arrêté vum 28. August 1924 applikabel, wéi dat zum Beispill bei enger Bank de Fall wier. An dem Fall wier e Minimalvolumen vun 10 m³ virgeschriwwen, respektiv wann d'Bürosfläch esou grouss ass dass se eng Autorisation d'exploitation brauch dann 12 m³. Et gëtt keen Ënnerschied zwëschen zouenen an Open-Space-Büroen gemaach.

Fro N°4: Wat sinn déi genee Reglementatiounen aus der technescher Virschrëft ITM-CL 511.1 fir de Brandschutz a Büroen a wéi eng Roll spillt d'Berechnung vun 1 Persoun pro 10 m² vun der Notzfläch (surface utile) bei der Bestëmmung vun der absolutter ieweschter Besetzungsgrenz vun engem Gebai?

D'ITM-CL 511.1 formuléiert spezifesch Dispositiounen fir de Brandschutz a Bürosgebäier an si ass komplementär zur ITM-CL 501, déi allgemeng Dispositiounen fir de Brandschutz a Gebäier formuléiert.

Béid Viirschrëfte sinn allerdéngs net méi aktuell a just nach am Kader vu bestoenden Kommodosgeneemegungen applikabel, déi haaptsächlech am Zäitraum vun ca. 2003 bis 2010 erstellt gi sinn. Fir déi aktuell Demande gëtt sech op d'Prescriptiounen vun der Serie ITM-SST 1500 baséiert, déi dann och nemmen applikabel sinn wann se am Kader vun enger Autorisation d'exploitation verwendet ginn.

De Wäert vun 1 Persoun pro 10 m² vun der Notzfläch déngt als Basis fir d'Bestëmmung vu verschiddegen Mesuren am Kader vun der Evakuatioun, notament d'Breet vun de Fluchtweeër. Dës Wäert ass net geduecht fir d'Reglementatioun vun den Aarbechtskonditiounen .

Am Kader vun de Kommodosgeneemegungen kann awer, no Analyse vum Einzelfall, op de Wäert vun 1 Persoun pro 10 m² derogéiert ginn, wann doduerch de Sécherheitsniveau fir d'Evakuatioun net erofgeet.

Déi iewescht Besetzungsgrenz vun engem Bürosgebai gëtt also wéi uewe beschriwwen ermëttelt.

Fro N°5: Wien dréit am Fall vun enger Iwwerbesetzung oder net-konformer Bürofläch (Fläche/Persoun) déi legal Responsabilitéit (Patron, Dirigent, oder aner Persoun) an op wéi enger gesetzlecher Basis (z.B. Code du Travail, Pflicht zur évaluation des risques)?

Am Kader vum Kommodosgesetz läit déi legal Responsabilitéit beim Exploitant, esou wéi dësen am Artikel 2 definéiert ass:

« (...) 14. «exploitant»: toute personne physique ou morale qui exploite ou détient, en tout ou en partie, un établissement ou toute personne qui s'est vu déléguer à l'égard de ce fonctionnement technique un pouvoir économique déterminant »

Am Kader vum Code du travail läit déi legal Responsabilitéit beim Employeur, deen duerch seng évaluation des risques d'Besetzung vu senger Büroer virhëllt.

Fro N°6: Wéi eng administrativ oder strofrechtlech Sanktiounen (Amende maximale) sinn am Kader vun engem Verstouss géint d'Bestëmmungen iwwer d'maximal Besetzung oder d'Mindestfläch vu Büroer virgesinn, a wéi dacks goufen esou Sanktiounen an de leschte fënnef Joer vun der ITM ausgeschwat?

Am Code du travail sinn administrativ Sanctiounen bis zu 25.000 Euro Strof virgesinn a penal bis zu 6 Méint Prison an eng finanziell Strof vu bis zu 25.000 Euro oder eng vun deenen zwou Strofen.

Am Kommodosgesetz sinn administrativ Strofe vun der Suspensioun vun der Autorisation d'exploitation bis zur Fermeture virgesinn. Penal sinn hei bis zu 6 Méint Prison virgesinn a finanziell Strofe vu bis zu 125.000 Euro oder nëmmen eng vun deenen zwou Strofen.

Et ass nach keng administrativ Strof ausgeschwaat ginn wéinst net repektéiere vun de Bestëmmungen bezüglech der Mindestfläch vu Büroer.

Fro N°7: Wéi vergläichen sech déi national Ufuerderunge vun der Minimumfläch pro Aarbechtsplaz a Büroer mat deene gëltege Reegelerungen an eisen Nopeschlänner (Belsch, Däitschland, Frankräich) an anere relevanten europäesche Länner, besonnesch par Rapport zu de Recommandatiounen wéi z.B. 10 m² bis 15 m² pro Persoun fir Open-Space-Büroer?

Eisen Informatiounen no gëllen an eisen Nopeschlänner folgend Ufuerderungen, déi duerch national Texter reglementéiert ginn :

Belsch :

- All Aarbechter muss e Volume vu mindestens 10 m³ zur Verfügung hunn.
- All Aarbechter muss eng Fläch vu mindestens 2 m² zur Verfügung hunn.
- Eng Analyse muss erginn op méi Plaz néideg ass.
- Quell : Internetsite vum Service public fédéral – Emploi, Travail et Concertation sociale : Bien-être au travail – Exigences fondamentales.

Frankräich:

- Et gëtt fir Büroen eng Mindestfläch vun 10 m² pro Persoun recommandéiert, onofhängeg dovun ob et en individuelle Büro ass oder en Open Space.
- Et ginn 15 m² pro Persoun recommandéiert, wann d'Bürosaktivitéit mat verbaler Kommunikatioun verbonnen ass.
- Quell : AFNOR NF X 35-102 – Dimensions des espaces de travail en bureau.

Däitschland:

- An individuelle Büroen a Bildschirmaarbechtsplazen ginn jee no Situatioun fir eng Persoun 8 bis 10 m² gefuerdert ; a Groussraumbüroe sinn et 12 bis 15 m².
- Quell : Internetsite vun der Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin : ASR1.2 – Raumabmessungen und Bewegungsflächen.

Luxembourg, le 20 octobre 2025

(s.) Georges MISCHO
Ministre du Travail